

Privatisering av barne- vernet – til hvilken pris?

Syv private aktører har tjent 550 millioner på barnevern

DETTE VAR TITTELEN på en artikkel i Aftenposten tredje november 2014. I artikkelen skrives det videre at: Alt fra fonds i London til den styrtrike Wallenberg-familien i Sverige har skjönt at det er penger å tjene på norsk barnevern. Store utenlandske konsern har de siste årene inntatt Norge. 550 millioner i overskudd før skatt fra 2009 til 2013 fordelt på syv aktører.

Vil vi som samfunn ha det slik?

Regjeringen Solbergs overordnede ambisjon er å bruke private utførelstjenester både som supplement til og erstatning for offentlige tjenester, og det i langt større utstrekning enn tidligere. Regjeringen Solberg arbeider for å gi kommersielle aktører større markedsadgang, *også* innen barnevernet. Med henvisning til EUs anskaffelsesdirektiv, som trer i kraft 01.01.2016, vil regjeringen likestille ideelle organisasjoner og private aktører ved fremtidige anbud. Den politiske ambisjon er, innen sommeren 2015, å finne en løsning på de historiske pensjonsordningene til de ideelle organisasjonene, for så å slippe markedskreftene til innen barnevern fra høsten 2015. Fra sentralt hold kan det nå virke som om EUs direktiv etterlater kun ett handlingsalternativ: å overlate til det frie marked å regulere tilbud og etterspørsel.

Slik er det ikke.

Jusprofessor Fredrik Sejersted skisserer i sin rapport «*Rettslig vurdering av om unn-taket for kjøp av helse- og sosialtjenester fra ideelle organisasjoner kan videreføres*» flere mulige alternativ for hvordan en kan få til et samarbeid mellom de ulike aktører i utviklingen av barnevernet innenfor rammene av EUs direktiver.

Norsk Barnevernsamband ber om at disse alternativene blir grundig utredet før en felles konkurranse iverksettes.

På oppdrag av Barne- og familiedirektoratet har konsulentfirmaet Varde Hartmark utarbeidet rapporten «*Markedsanalyse av barneverntjenester*» som innebærer alle private (ideelle og kommersielle). Mandatet var å vurdere konsekvensene av å likestille ideelle organisasjoner og andre private aktører ved fremtidige anskaffelser. Hele forutsetningen for analysen i rapporten er at man kan behandle «barnevernsmarkedet» ut fra de samme prinsipper som gjelder i det frie marked. Ikke ett sted i rapporten nevnes eller problematiseres hva dette «markedet» er. Dette «markedet» handler om barn og unge som har behov for samfunnets hjelp og beskyttelse i kortere eller lengre tid. Noen av dem til og med under hele oppveksten. Rapporten forutsetter at det er likegyldig for barna hvem som leverer tjenesten, og hevder også at markedet er mest effektivt når det gjelder å levere gode, tilpassede tjenester. Det problematiseres

Jóna Hafdis Einarsson
redaktør

heller ikke det faktum at det offentlige skal vær *et tilbud for alle*, mens de private *kan velge* sine kunder/brukere/ klienter.

Med dette som utgangspunkt: Hvordan skal man kunne sammenligne effektivitet i det private og det offentlige?

I 2013 kjøpte Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet institusjonsplasser for 1,3 milliarder kroner fra det private. Det utgjorde 46% av alle utgifter til institusjonsplasser. I tillegg kommer kjøp av fosterhjemsplasser fra private aktører. Tallet på kjøp av private institusjonsplasser har vært stigende. Vil vi ha det slik? Eller skal hovedansvaret for tiltak for barn under offentlig omsorg i hovedsak være et offentlig ansvar?

Ideelle organisasjoner er som gruppe en av bærebjellene i velferdsstaten. Markeds-tenkningen står i motsetning til de ideelles selvforståelse, og slik de vanligvis oppfattes i samfunnet. De ser ikke på seg selv som markedsaktører, men som samarbeidspartnere. De ideelles begrunnelse/motiv for å engasjere seg langsiktig på barnevernsfeltet, er utelukkende å løse de sosiale og samfunnsmessige utfordringer, som et supplement til det offentlige. Deres startkapital var som oftest innsamlede midler, og det offentlige ga et kostnadsdekkende tilskudd som dekket den løpende drift. De fleste ideelle har vært i feltet lenge, og har gjennom år bygget opp kompetente fagmiljøer som leverer høy kvalitet. De ideelle ønsker seg en partnerskaps/samarbeidsmodell der en i tett kontakt med myndighetene og fagfeltet jobber med å utvikle tjenestene. En modell for dette er for eksempel etablert av Helse Sør-Øst på rus/psykiatريفeltet (løpende

driftsavtaler med årlige endringsavtaler, og tett kontakt/oppfølging underveis).

Det gjøres selvsagt mye godt barnevernfaglig arbeid i privat regi, og noen aktører pløyer også overskuddet tilbake til virksomheten. Det er viktig at vi ikke tenker svart-hvitt i diskusjonen om privatiseringen av barnevernet. Men å tro, når store deler av barnevernet overlates til kommersielle aktører, at eiernes krav til utbytte skulle være annerledes her enn i annen forretningsmessig virksomhet, er imidlertid ganske naivt. Det handler om sluttprisen – hvem som vinner anbudet. Det vil blant annet måtte innebære, at man holder utgiftene så langt nede som mulig. Ideelle organisasjoner er nå tvunget inn i et system hvor de skal gi anbud på tjenester i konkurranse med private tiltak, som har til dels store kapitalinteresser i ryggen. Det er fare for at dette på sikt er med på å forringe tilbudet. Alle er under press. Hvor billig kan vi gjøre det?

I denne lederen har jeg stilt mange spørsmål som Norsk Barnevernsamband setter på agendaen den 29. april 2015. Vi inviterer fagfolk og politikere til en dagskonferanse med tittel «**Privatisering av barnevernet – til hvilken pris?**», for å drøfte privatiseringen av barnevernet og ikke minst hvilke handlingsalternativer som finnes.

Vi ønsker vel møtt!

I neste nummer av Tidsskriftet Norges Barnevern overlater jeg denne spalten til to gjesteredaktører, og som leser kan du se frem til et temanummer om minoriteter og barnevern.

God lesning!

Jóna Hafdis Einarsson